

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

306

Finanse publiczne

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-386-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Jan Borowiec , Kryzys gospodarczy a polityka monetarna i fiskalna w strefie euro w latach 2008-2012.....	13
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Kapitał żelazny w finansowaniu organizacji non-profit w Polsce	24
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinanty wyceny rynkowej sektora bankowego w dobie kryzysu	37
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Ocena sektora bankowego w Europie.....	48
Iwona Dorota Czechowska , Rachunki osobiste dla klientów 60+	61
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Opodatkowanie podatkiem dochodowym od osób fizycznych mikroprzedsiębiorców w warunkach kryzysu	73
Joanna Działo , Czy Unia Europejska potrzebuje unii fiskalnej?.....	86
Ryta Dziemianowicz , <i>Tax expenditures</i> w konstrukcji reguły wydatkowej... ..	98
Joanna Fila , Mikrofinanse w Unii Europejskiej – polityka, instrumenty, efekty	110
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Indywidualny wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego – problemy dostosowawcze.....	120
Piotr Gut , Model odwróconej płatności (<i>reverse charge</i>) jako element konstrukcji podatku VAT ograniczający uszczuplenia w podatku VAT.....	132
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu podatku od wartości dodanej	143
Marcin Idzik , Ekskluzja finansowa – ujęcie empiryczne.....	154
Maria Jastrzębska , Kreacja i implementacja systemu zarządzania ryzykiem jednostki samorządu terytorialnego	166
Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Porównanie działania banków islamskich i konwencjonalnych – przypadek Zjednoczonych Emiratów Arabskich ...	178
Anna Kobialka , Wykorzystanie funduszy unijnych w finansowaniu wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego lubelszczyzny	190
Teresa Kondrakiewicz , Dywersyfikacja jako kierunek rozwoju grup kapitałowych.....	200
Iwa Kuchciak , Problematyka nadmiernego zadłużania w kontekście wykluczenia finansowego.....	213
Elwira Leśna-Wierszołowicz , Koncepcja wielofunduszowości w drugim filarze systemu emerytalnego w Polsce	225
Paweł Marszałek , Finansyzacja w Polsce – ciekawostka teoretyczna czy realny problem?.....	235
Grzegorz Matysek , Opodatkowanie dochodów spółek osobowych w Polsce – konieczność zmian.....	247

Danuta Milaszewicz , Stabilność fiskalna jako przymus w polityce fiskalnej	260
Magdalena Miszczuk , Zróżnicowanie sytuacji finansowej wybranych jednostek samorządu terytorialnego na podstawie indywidualnego wskaźnika zadłużenia	272
Anna Murdoch , Wejście Polski do strefy euro a długoterminowe cele rozwoju kraju	285
Piotr Ptak , Polityka wydatków publicznych w Polsce w latach 2008-2012....	298
Witold Rakowski , Zróżnicowanie wydatków gmin i powiatów na oświatę w latach 2005-2010 w układzie przestrzennym	311
Halina Rechul , Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	325
Wioleta Samitowska , Fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych jako instrumenty finansowego wsparcia MŚP	338
Przemysław Siudak , Specjalne strefy ekonomiczne jako instrument generujący oszczędności budżetu państwa z tytułu zatrudniania bezrobotnych..	351
Andrzej Sobczyk , Dynamika wydatków inwestycyjnych i liczby mieszkańców w gminach województwa zachodniopomorskiego w latach 2008-2011	362
Michał Sosnowski , Progresywne i proporcjonalne opodatkowanie przedsiębiorstw osób fizycznych w Polsce	372
Feliks Marek Stawarczyk , Kryzys finansowy a sytuacja banków krajowych w Niemczech	386
Igor Styn , Wpływ zmian w MSSF 9 na wyniki finansowe największych dwóch banków działających w Polsce oraz na ich politykę kredytową	397
Magdalena Syrkiewicz-Świtłała, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Możliwości wprowadzenia prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych do powszechnego systemu ochrony zdrowia w Polsce w opinii mieszkańców powiatu tarnogórskiego	409
Waldemar Szczepaniak , Ocena sytuacji finansowej publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2004-2011	418
Tomasz Śmietanka , Gospodarka finansowa gminy miejsko-wiejskiej Kozienice w latach 2003-2012	430
Tomasz Uryszek , Zadłużenie sektora samorządowego w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu gospodarczego	442
Alina Walenia , Zarządzanie ryzykiem w sektorze samorządowych finansów publicznych	454
Jerzy Wąchoł , Spowolnienie gospodarcze i problemy długu publicznego na świecie w świetle danych statystycznych	466
Radosław Witczak , Wykorzystanie metod szacowania podstawy opodatkowania do określenia wysokości zobowiązań podatkowych	478
Iwona Wojciechowska-Toruńska , „Pakt fiskalny” a polityka fiskalna	488

Katarzyna Wójtowicz , Udziały samorządów w podatkach państwowych – własne czy obce źródło dochodów JST? Dylematy teorii a praktyka budżetowa wybranych państw.....	501
Dorota Wyszowska , Stan finansów jednostek samorządu terytorialnego jako determinanta wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020	513
Jolanta Zawora , Samodzielność finansowa samorządów gminnych w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	523
Anna Zielińska-Chmielewska , Ocena realizacji strategii płynności finansowej GK Tarczyński SA w ujęciu dochód-ryzyko	534
Dagmara Zuzek , Faktoring jako niekonwencjonalne źródło finansowania mikro- i małych przedsiębiorstw w Polsce.....	547
Arkadiusz Żabiński , Realizacja zasady równości opodatkowania czynników wytwórczych w wybranych krajach europejskich.....	558

Summaries

Jan Borowiec , Economic crisis and monetary and fiscal policies in the euro zone in the years 2008-2012	23
Leszek Borowiec, Marzena Kuśmierk , Endowment capital and funding sources in non-profit organizations	36
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Determinants of market valuation of the banking sector during the recent financial crisis	47
Patrycja Chodnicka, Katarzyna Niewińska , Assessment of the banking sector in Europe	60
Iwona Dorota Czechowska , Personal accounts for clients 60+.....	72
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka , Personal income tax on small entrepreneurs in times of crisis	85
Joanna Działo , Does the European Union need a fiscal union?	97
Ryta Dziemianowicz , Tax expenditures in the construction of the expenditure rule.....	109
Joanna Fila , Microfinance in European Union – policy, instruments, effects	119
Beata Filipiak, Marek Dylewski , Personal debt ratio of local government – system problems	131
Piotr Gut , Reverse charge model as an element of the VAT system, preventing it from tax abuse	142
Małgorzata Magdalena Hybka , Raison d'être of the joint and several liability for value added tax purposes.....	153
Marcin Idzik , Financial exclusion – empirical approach.....	165
Maria Jastrzębska , Creation and implementation of the risk management system of territorial self-government unit	177

Piotr Karaś, Wojciech Pacut , Islamic vs. conventional banking – the case of United Arab Emirates.....	189
Anna Kobialka , European Union funds use in financing of territorial self-governments units' investment in Lublin region.....	199
Teresa Kondrakiewicz , Diversification strategy in the process of holding companies development.....	212
Iwa Kuchciak , The issue of overindebtedness in the context of financial exclusion	224
Elwira Leśna-Wierszółowicz , The concept of multifunding in the second pension pillar in Poland	234
Paweł Marszałek , Financialization in Poland – theoretical curiosity or the real problem?.....	246
Grzegorz Matysek , Income taxation of partnerships in Poland – the necessity of changes	259
Danuta Milaszewicz , Fiscal stability as a coercion in fiscal policy	271
Magdalena Miszczuk , Diversity of the financial situation of selected self-government units under individual debt indicator.....	284
Anna Murdoch , Poland's entry into the Eurozone vs. its long term growth objectives	297
Piotr Ptak , Public spending policy in Poland in the years 2008-2012	310
Witold Rakowski , Variation of educational spending by communities and counties across regions in 2005-2010	324
Halina Rechul , Financial independence of local government units in Poland	337
Wioleta Samitowska , Loan funds and credit guarantee funds as instruments of financial support for SME.....	350
Przemysław Siudak , Special economic zones as an instrument generating savings for the state budget through the employment of the unemployed .	361
Andrzej Sobczyk , Dynamics of capital expenditure and population in communities of Western Pomeranian Voivodeship in the years 2008-2011	371
Michał Sosnowski , Progressive and proportional taxation of natural persons' enterprises in Poland.....	385
Feliks Marek Stawarczyk , Financial crisis and <i>Landesbanken</i> problems in Germany	396
Igor Styn , How changes in IFRS 9 can affect net earnings of two biggest banks operating in Poland and their loan policy	408
Magdalena Syrkiewicz-Świtła, Tomasz Holecki, Katarzyna Klyta , Possibilities of introducing private insurance in the public health care system in Poland in the opinion of the inhabitants of Tarnowskie Góry county	417
Waldemar Szczepaniak , Assessment of financial situation of technical universities in Poland between 2004-2011	429

Tomasz Śmietanka , Financial economy of the urban-rural commune of Kozienice in the years 2003-2012.....	441
Tomasz Uryszek , Local and regional government sector debt in the European Union countries during the economic crisis.....	453
Alina Walenia , Risk management in the self-government public finance sector.....	465
Jerzy Wąchol , Economic slowdown and problems with public debt in the world in the light of statistical data	477
Radosław Witczak , The use of tax base estimation methods for the determination of the amount of tax liability.....	487
Iwona Wojciechowska-Toruńska , “Fiscal Pact” vs. fiscal policy	500
Katarzyna Wójtowicz , Local governments tax sharing arrangements – own or external source of revenues? Theoretical dilemmas vs. practical experiences of several European countries	512
Dorota Wyszowska , Financial standing of local self-government entities as a determinant of using of European Union aid in the perspective of 2014-2020	522
Jolanta Zawora , Financial independence of communes during economic slowdown	533
Anna Zielińska-Chmielewska , Assessment of strategies of working capital financial liquidity in the concept of risk-return analysis on GK Tarczyński SA	546
Dagmara Zuzek , Factoring as an unconventional source of financing activities of micro and small enterprises in Poland.....	557
Arkadiusz Żabiński , The implementation of the principle of equality in the taxation of factors of production in selected European countries	567

Jerzy Wąchol

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

SPOWOLNIENIE GOSPODARCZE I PROBLEMY DŁUGU PUBLICZNEGO NA ŚWIECIE W ŚWIETLE DANYCH STATYSTYCZNYCH

Streszczenie: Opracowanie prezentuje światowe dane ekonomiczno-społeczne wraz z analizą korelacji oraz rolę państwa we wpływie na zarządzanie spółką w czasie spowolnienia gospodarczego i wysokiego długu publicznego. Stwierdzono, że ingerencja państwa w gospodarkę jest bardzo ważna, lecz jej zakres musi znajdować uzasadnienie w rzetelnej ocenie sytuacji gospodarczej, zebranych materiale źródłowym i monitorowanym. W artykule podkreślono także znaczenie dużych korporacji i nadzoru korporacyjnego oraz rolę interesariuszy (także państwa) w zarządzaniu korporacją. Zaznaczono także konieczność budowy regulacji dla zapewnienia stabilności gospodarczej.

Słowa kluczowe: spowolnienie gospodarcze, dług publiczny, korporacje.

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie ma na celu przedstawienie kontrastów i danych statystycznych w różnych obszarach świata oraz problemów związanych z działalnością zadłużonego państwa i korporacji na rynku gospodarczym w obliczu spowolnienia gospodarczego i kryzysu. Zawiera także próbę wyciągnięcia odpowiednich wniosków i obliczeń zależności pomiędzy wybranymi zmiennymi. Przedstawiono w nim także wybrane przyczyny kryzysu w gospodarce światowej w latach 2002, 2008/2009 i dalsze spowolnienia i problemy w okresie 2011-2013 oraz znaczenie dobrego systemu nadzoru państwa nad finansami i korporacjami dla rozwoju gospodarczego.

2. Wybrane przyczyny kryzysów i spowolnień gospodarczych w obecnym stuleciu

Większe problemy finansowe gospodarki światowej w obecnym wieku zaistniały już niestety kilka razy. Pierwsze miały miejsce w latach 2000-2002 i spowodowane były w dużej mierze przez nadużycia i przestępstwa korupcyjne oraz oszustwa związane z tzw. kreatywną księgowością, a instytucje nadzorcze i opiniotwórcze nie po-

Tabela 1. Dane ekonomiczne w wybranych krajach świata w latach 2009-2012

Kraj/region	Dynamika PKB (real)				PKB Real	Stopa dyskont Banku Central	Rezerwy walutowe i w złocie	Saldo eksport-import
	2009	2010	2011	2012				
	%	%	%	%	mld USD	%	mld USD	mld USD
Chiny	9,1	10,3	9,2	7,8	12 380,0	2,2	3 549,0	241,0
Indie	7,4	8,3	7,8	5,4	4 735,0	5,5	287,2	-191,2
Polska	1,7	3,8	4,3	2,4	802,0	4,0	99,9	-14,2
Izrael	0,2	3,4	4,8	2,9	247,9	2,7	75,3	-12,9
Korea Płd.	0,2	6,1	3,6	2,7	1 622,0	1,5	319,2	27,7
Brazylia	-0,2	7,5	2,7	1,3	2 362,0	7,2	371,1	17,2
Norwegia	-1,4	1,5	1,7	3,1	278,1	6,2	49,4	76,0
Niemcy	-1,4	3,6	2,7	0,9	3 194,0	1,5	238,9	216,0
Szwajcaria	-1,9	2,7	2,1	0,8	362,4	0,5	331,9	8,9
Grecja	-2,0	-4,8	-6,0	-6,0	280,8	1,5	6,9	-31,2
Francja	-2,5	1,6	1,7	0,1	2 253,0	1,5	171,9	-91,4
USA	-2,6	2,7	1,8	2,2	15 660,0	0,5	148,0	-745,0
Emiraty	-2,7	2,6	3,3	4,0	271,2	-	43,8	80,3
Belgia	-2,7	2,1	2,0	0,0	420,6	1,5	29,4	-10,6
Hiszpania	-3,7	-0,2	0,8	-1,5	1 407,0	1,5	47,1	-18,9
Austria	-3,9	2,0	3,3	0,6	357,8	2,0	25,2	-9,8
Holandia	-3,9	1,7	1,6	-0,5	709,5	1,5	51,3	66,4
UE	-4,1	1,8	1,6	-0,2	15 700,0	1,5	812,1	-227,0
Czechy	-4,1	2,3	1,8	-1,0	286,7	0,7	35,6	5,1
Meksyk	-4,7	5,0	3,8	3,8	1 758,0	-	141,9	-2,0
W. Brytania	-5,0	1,6	1,1	-0,1	2 323,0	0,5	94,5	-165,0
Szwecja	-5,1	4,1	4,4	1,2	395,8	5,5	50,3	11,2
Japonia	-5,2	3,0	-0,5	2,2	4 617,0	0,3	1 359	-64
Dania	-5,2	1,0	1,0	-0,4	208,5	0,7	85,1	12,9
Włochy	-5,3	1,1	0,4	-2,3	1 834,0	1,5	173,3	13,6
Węgry	-6,3	0,8	1,4	-1,0	196,8	5,8	44,9	4,3
Islandia	-6,8	-3,4	2,4	2,7	12,9	5,4	9,1	0,4
Irlandia	-7,6	-1,6	1,0	0,7	191,5	1,5	1,7	50,5
Rosja	-7,9	3,8	4,3	3,6	2 509,0	8,3	561,1	184,4
Finlandia	-8,0	3,2	2,7	0,3	198,1	1,5	9,9	0,5
Łotwa	-18,0	-1,8	4,0	4,5	37,0	3,5	6,9	-3,4
Cypr	-	1,1	0,5	-2,3	23,5	1,5	1,2	-5,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu i CIA USA, 15 lutego 2013 r.

trafiły jednak zadziałać właściwie i na czasie. Kolejne problemy finansowe gospodarki światowej w latach 2008-2009 wywołane były głównie przez instytucje sektora finansowego i dotyczyły w większej skali całej gospodarki rynkowej niż tylko funkcjonowania poszczególnych spółek i korporacji. Ostatnie spowolnienie gospodarcze w wielu krajach wystąpiło także w 2011, 2012 i 2013 r. W tym etapie nie tylko spółki miały problemy, ale także instytucje państwa, które stały się coraz bardziej zadłużone i mogą być nawet niewypłacalne. Obserwuje się także brak zaufania, nerwowość inwestorów na giełdach i zmiany kierunków inwestowania lub wycofywania kapitału. Pomimo tych negatywnych zmian ważna dla świata i duża gospodarka Chin rozwijała się jednak ciągle w miarę stabilnie, chociaż i tutaj dynamika wzrostu spadła. Tabela 1 prezentuje dynamikę PKB w różnych krajach, gdzie nastąpił kryzys lub spowolnienie gospodarcze.

W tabeli 1 można po części sprawdzić, które państwa miały problemy gospodarcze, jaka jest tendencja i które kraje mogą mieć dalej problemy z rozwojem w następnych latach. Pomimo szeroko rozlanego kryzysu i spowolnienia gospodarczego na całym świecie, według powyższych danych duża część świata powoli przeżywała niekorzystne wskaźniki ekonomiczno-społeczne w latach 2010-2012. Jednak były państwa, które nadal tkwiły w kryzysie lub wchodziły dopiero w fazę spowolnienia gospodarczego. Już jednak w 2009 r. okazało się dla kontrastu, że są państwa, które opierają się skutecznie niekorzystnym zmianom. Mimo że większość państw, w tym potęgi gospodarcze na świecie (USA, UE), w 2009 r. miały ujemną dynamikę PKB, to przykładowo gospodarka Chin dotychczasowe tempo wzrostu na poziomie 7,8-10% utrzymała w zasadzie od prawie 20 lat, posiadając jednocześnie znaczne rezerwy dewizowe i w złocie. Gdyby ta tendencja się utrzymywała, to teoretycznie za 7-9 lat gospodarka chińska dogoni USA i UE. Czyżby w państwie totalitarnym, klanowym, bez demokracji i swobód obywatelskich, jakim jest CHRL, można było w ramach gospodarki rynkowej lepiej kontrolować zjawiska gospodarcze i korporacje? A demokratycznie wybrane władze w krajach zachodnich przemykają oczy na nieuczciwe zachowania spółek, korporacji, banków i menedżerów, co nie może mieć miejsca na taką skalę w Chinach? Dyscyplina, tania siła robocza, pozyskanie i udoskonalenie nowych technologii, precyzja Chińczyków, być może także mądrość dyktatorskich i praktycznie nieodwoływanych władz zapewne przyczyniły się do tego sukcesu. Ważny jest tutaj także fakt, że w czasie, gdy Chiny nie mogły już tyle eksportować na świat – będący w kryzysie, zwiększono w Chinach popyt wewnętrzny, utrzymując w zasadzie dotychczasowe wskaźniki rozwoju dla Chin. Podobnie wysokie wskaźniki rozwoju, ale trochę niższe niż w Chinach i jednak malejące, odnotowały również Indie – dynamika PKB wynosiła tu 5,4-8,3%.

3. Wpływ długów i salda eksport-import na wahania gospodarki

Okazuje się dla kontrastu, że nie wszędzie na świecie musiało się dziać źle dla gospodarki światowej i społeczeństwa, zwłaszcza tam, gdzie długi były mniejsze,

Tabela 2. Względne dane ekonomiczno-społeczne w 2011-2012 r.

Kraj/ region	Saldo eksport-import na osobę	Dług zewnętrzny na osobę	Dług zewnętrzny na osobę	Dług publiczny na osobę	Dług publiczny na osobę	Rezerwy walutowe i w złocie na osobę	Eksport na osobę
	2012	2012	2011	2012	2011	2012	2012
	tys. USD	tys. USD	tys. USD	tys. USD	tys. USD	tys. USD	tys. USD
Cypr	-5,1	92,1	98,3	16,4	14,9	1,0	1,6
Grecja	-2,9	54,0	54,0	41,9	47,2	0,6	2,5
W. Brytania	-2,6	156,1	156,1	32,7	28,4	1,5	7,6
USA	-2,4	46,9	46,9	36,7	33,3	0,5	5,1
Izrael	-1,7	13,7	14,7	24,3	23,0	9,9	8,5
Łotwa	-1,5	16,0	18,7	7,4	7,0	3,1	5,7
Francja	-1,4	85,9	85,9	30,6	28,9	2,6	8,7
Austria	-1,2	107,7	106,4	32,4	30,5	3,1	20,0
Belgia	-1,0	134,5	134,5	40,9	39,5	2,8	30,3
UE	-0,5	31,9	31,9	24,9	-	1,6	4,3
Japonia	-0,5	21,4	21,5	79,4	72,3	10,7	6,2
Hiszpania	-0,4	54,7	54,7	24,9	20,5	1,0	6,5
Polska	-0,4	8,1	8,0	11,2	11,3	2,6	5,0
Indie	-0,2	0,2	0,2	2,0	1,9	0,2	0,3
Meksyk	0,0	1,9	1,8	5,4	5,4	1,2	3,3
Finlandia	0,1	111,0	108,9	20,4	18,2	1,9	14,0
Brazylia	0,1	2,0	2,0	6,5	6,0	1,9	1,3
Włochy	0,2	40,1	43,8	37,7	35,7	2,8	7,9
Chiny	0,2	0,5	0,5	3,5	3,7	2,6	1,5
Węgry	0,4	17,2	14,7	16,2	16,3	4,5	10,6
Czechy	0,5	8,8	10,0	12,3	10,9	3,5	13,1
Korea Płd.	0,6	8,9	8,1	11,2	10,6	6,5	11,2
Szwajcaria	1,1	170,4	174,8	24,0	23,2	42,0	37,8
Szwecja	1,2	111,6	111,6	16,8	15,3	5,5	19,5
Islandia	1,3	415,0	415,0	51,1	53,3	30,3	17,0
Rosja	1,3	3,2	3,8	1,9	1,5	3,9	3,8
Dania	2,3	114,0	114,0	17,2	17,5	15,5	20,1
Niemcy	2,7	69,2	69,2	31,6	30,9	2,9	18,4
Holandia	4,0	159,0	159,0	29,2	27,2	3,1	33,3
Irlandia	10,7	500,4	500,4	48,1	41,4	0,4	24,2
Emiraty	15,2	30,0	30,4	20,7	20,8	8,3	56,7
Norwegia	16,2	137,1	137,1	17,9	27,2	10,5	34,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu i CIA USA, 15 lutego 2013 r.

Tabela 3. Dane ekonomiczno-społeczne w wybranych krajach w latach 2011-2012

Kraj/ region	Dług publiczny	Dług publiczny	Dług zewnątrzny	Inflacja	Inwestycje % PKB	PKB <i>per capita</i>	Wzrost produkcji przemysłowej	Bezrobocie
	↓ 2012	2011	2012	2012	2012	2012	2012	2012
	% PKB	% PKB	mld USD	%	%	tys. USD	%	%
Japonia	218,9	208,2	2 719,0	0,1	21,1	36,2	-3,5	4,4
Grecja	161,3	165,4	583,3	1,1	10,4	25,1	-8,5	24,4
Włochy	126,1	120,1	2 460,0	3,0	18,2	30,1	0,2	10,9
Islandia	118,9	130,1	124,5	5,3	14,5	39,4	3,0	5,6
Irlandia	118,0	107,0	2 352,0	1,3	9,3	41,7	3,0	14,6
Belgia	101,1	99,7	1 399,0	2,4	22,1	38,1	5,6	7,6
Francja	89,1	85,5	5 633,0	2,3	19,9	35,5	2,4	9,8
W. Brytania	88,7	85,1	9 836,0	2,8	13,9	36,7	-1,2	7,8
Hiszpania	83,2	68,2	2 570,0	2,5	20,6	30,4	-1,4	24,9
Węgry	81,3	82,6	170,0	5,6	15,6	19,8	5,4	11,2
Cypr	80,9	71,6	106,5	3,4	16,8	26,9	0,7	8,0
Niemcy	80,5	81,5	5 624,1	2,2	17,8	39,1	8,0	6,5
Izrael	74,4	74,0	104,2	2,1	19,5	32,2	2,0	6,3
Austria	74,3	72,1	883,5	2,3	22,0	42,5	7,5	4,4
USA	73,6	69,4	14 710,0	2,0	12,9	49,8	4,1	8,2
Holandia	68,7	64,4	2 655,0	2,4	16,6	42,3	-0,6	6,8
Brazylia	54,9	54,4	405,3	5,5	18,9	12,0	-0,3	6,2
Polska	53,8	56,7	310,2	3,6	20,3	21,0	6,9	12,6
Finlandia	53,5	49,0	577,0	3,0	20,0	36,5	1,5	7,3
Szwajcaria	52,4	52,4	1 346,0	-0,9	20,6	45,3	0,8	3,0
Indie	51,9	51,6	299,2	9,2	30,0	3,9	4,8	9,9
Dania	45,3	46,5	626,9	2,6	17,2	37,7	1,9	6,4
Łotwa	44,0	44,8	35,3	2,5	22,2	18,1	9,0	14,3
Czechy	43,9	40,7	90,2	3,3	24,4	27,2	6,9	8,6
Emiraty	40,4	43,9	158,9	1,1	28,5	49,0	3,2	2,4
Szwecja	38,6	36,8	1 016,0	1,4	18,2	41,7	6,8	7,5
Chiny	38,5	43,5	710,7	3,1	45,9	9,1	13,9	6,4
Meksyk	35,4	37,5	217,7	4,1	21,5	15,3	3,9	4,5
Korea Płd.	33,7	33,3	436,9	2,2	27,4	32,4	3,8	3,8
Norwegia	30,3	48,4	644,5	0,6	21,4	55,3	-4,3	3,1
Rosja	11,0	8,7	455,2	5,3	23,2	17,7	4,7	6,2
UE	-	-	16 080,0	2,6	18,0	34,5	2,8	10,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostatu i CIA USA, 15 lutego 2013 r.

a saldo eksport-import wysokie. Według danych w tab. 2 i 3, a także z poprzednich lat, oprócz długów, w wielu krajach, w tym także w Polsce, rośnie również stopa bezrobocia, za 2012 rok podawana jest na poziomie 12,6%, ale już teraz może wynosić znacznie ponad 14%. Bardzo wysokie bezrobocie jest np. w Hiszpanii i Grecji – ok. 25%. Wśród ludzi młodych może to być nawet 40% bezrobotnych. Wielkość salda eksport-import względna na osobę jest też mniejsza i ujemna w krajach przeżywających spowolnienie czy kryzys gospodarczy lub też załamanie finansów, jak np. Cypr i Grecja.

Aktualnie bezrobocie może być też spowodowane zaawansowanymi procesami automatyzacji, bo są to już inne warunki niż na przełomie XIX/XX wieku, kiedy pracownicy niszczyli maszyny, które ich zadaniem zabierały im pracę. Człowiek zaś powinien zawsze potrafić coś więcej od automatów, stad powinien mieć prace, jak twierdzą inni.

Przyczyny rosnącego bezrobocia i załamania rozwoju gospodarki są jednak inne, to przede wszystkim nadmierne długi i ich struktura, bo np. w Japonii dług publiczny jest głównie wewnętrzny, ulokowany w japońskich bankach, inaczej sprawa przedstawia się w Grecji, a także na Cyprze, gdzie w marcu 2013 r. przestały nawet działać bankomaty i zatrzymano możliwość robienia przelewów bankowych na wiele dni. Wygląda na to, że tzw. raj podatkowy na Cyprze się skończył, a według specjalistów 80% cypryjskiego PKB pochodziło z tzw. usług finansowych. Żle to raczej wróży na przyszłość Cypru. Odcinanie jednak gotówki dla zwykłych ludzi i gospodarki jest jak spuszczenie krwi z organizmu biologicznego. Być może Grecja i Cypr powinny wyjść ze strefy euro i przejść na swoją, mniej stabilną niż euro, walutę.

Jak wynika z tab. 2 i 3, kraje tzw. wysoko rozwinięte i tzw. starej demokracji są także wysoko zadłużone według długu publicznego, jak również długu zewnętrznego. Oczywiście duży dług dla kogoś mającego również duże dochody nie jest tak niebezpieczny jak dług nawet dużo mniejszy dla kogoś, kto ma dochody małe, i w dodatku niestabilne. Ważna jest także struktura tych długów, czy są w instytucjach krajowych czy zagranicznych i jakie to instytucje. Na przykład dług publiczny Japonii, pomimo że jeden z najwyższych na świecie procentowo do PKB, jak i w tys. USD na mieszkańca, uważany jest jednak za mniej niebezpieczny, bo jest on głównie pochodzenia krajowego (w krajowych instytucjach). Inaczej jest jednak w Grecji, Hiszpanii i Włoszech, gdzie te długi są też w bankach zagranicznych. Zadłużenie USA i obywateli też jest wysokie i raczej nie wróży to niczego dobrego, ale jest to kraj posiadający nadal wysoki PKB, stad też dług jest mniej niebezpieczny. Ponadto światowa waluta dolara amerykańskiego jest na świecie ciągle dominująca, co daje USA pewną przewagę walutową (nawet dane w tab. 1-3 podawane są w dolarach amerykańskich, być może w przyszłości trzeba będzie podawać je w innej walucie). Dominacja waluty USA może jednak ulec zmianie, ponieważ szacuje się, że nawet 3-4 razy dodrukowano tej waluty, czego w przyszłości świat może już nie zaakceptować, zwłaszcza że pozycja gospodarcza i militarna USA ulega osłabieniu względem innych państw świata. Z kolei w krajach takich, jak Chiny, Rosja, Indie, a

nawet Brazylia, zadłużenie jest znacznie mniejsze i dynamika rozwoju większa, nie ma kryzysu, duży jest za to eksport. Podobnie większe są zwykle rezerwy walutowe i w złocie. Duże znaczenie w takiej analizie może mieć także dodatnie saldo eksport-import, które jest wysokie np. w takich krajach, jak Zjednoczone Emiraty Arabskie, Norwegia, Irlandia, Niemcy, Dania, Rosja, Chiny.

4. Analiza zależności pomiędzy wybranymi względnymi danymi społeczno-ekonomicznymi dla wybranych krajów świata

Tabela 4 przedstawia zależności mierzone współczynnikami korelacji Pearsona między wybranymi względnymi danymi społeczno-ekonomicznymi w wybranych krajach świata (jak w tab. 1 i 2), analizując istotne (pogrubione) korelacje z tab. 4; przykładowo dynamika wzrostu PKB (X_{10}) jest większa, gdy rośnie produkcja przemysłowa (X_6), inwestycje, co jest znane w literaturze¹. Dynamika PKB rośnie też wraz ze wzrostem inflacji (X_8), bo gospodarka jest w tej sytuacji pobudzana dodrukowanym pieniądzem, zwiększonym deficytem itp., przynajmniej w pewnym ograniczonym zakresie. Natomiast dynamika PKB maleje, gdy rośnie dług publiczny na osobę (X_3), gdy rośnie dług publiczny jako procent PKB (X_5), gdy rośnie też bezrobocie (X_{12}), co wydaje się logiczne w pewnym zakresie. Z tym, że zarówno na danych statystycznych, jak i na metodach obliczeń trzeba się dobrze znać, żeby je dobrze zinterpretować. Część korelacji może być też przypadkowa lub też mogą być stosowane tylko w określonym zakresie.

Tabela 4. Korelacje Pearsona między wybranymi zmiennymi dla 31 wybranych krajów

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9	X_{10}	X_{11}	X_{12}
X_1	1,00											
X_2	0,35	1,00										
X_3	-0,02	0,48	1,00									
X_4	0,14	0,36	0,18	1,00								
X_5	-0,22	0,27	0,90	0,02	1,00							
X_6	-0,13	-0,14	-0,45	-0,13	-0,48	1,00						
X_7	0,46	0,48	0,53	0,34	0,16	-0,30	1,00					
X_8	0,06	-0,47	-0,49	-0,04	-0,43	0,53	-0,41	1,00				
X_9	-0,26	-0,19	-0,46	-0,27	-0,25	0,29	-0,71	0,18	1,00			
X_{10}	0,21	-0,15	-0,40	0,08	-0,46	0,56	-0,26	0,68	0,25	1,00		
X_{11}	0,38	-0,17	-0,22	-0,04	-0,25	0,05	-0,03	0,19	0,02	0,30	1,00	
X_{12}	-0,28	0,01	0,09	-0,38	0,33	-0,25	-0,27	-0,32	0,05	-0,52	-0,27	1,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu i CIA USA, 15 lutego 2013 r.

¹ A. Zachorowska, *Ryzyko działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2006, s. 30.

Korelacje Pearsona pogrubioną czcionką są na poziomie ufności $> 0,95\%$, gdzie:

- X_1 – saldo eksport-import na osobę w tys. USD,
- X_2 – dług zewnętrzny na osobę w tys. USD,
- X_3 – dług publiczny na osobę w tys. USD,
- X_4 – rezerwy walutowe i w złocie na osobę w tys. USD,
- X_5 – dług publiczny jako procent PKB,
- X_6 – wzrost produkcji przemysłowej w %,
- X_7 – PKB *per capita* w tys. USD na osobę,
- X_8 – inflacja w %,
- X_9 – inwestycje jako procent PKB,
- X_{10} – dynamika wzrostu PKB w %,
- X_{11} – stopa dyskontowa Banku Centralnego w %,
- X_{12} – bezrobocie w %.

5. Znaczenie korporacji i nadzoru państwa w gospodarce światowej

Wpływ państwa na gospodarkę oczywiście może być ogromny przez ustalanie praw i wartości dla gospodarki jej nadzoru, ochrony i polityki pieniężnej. Zakłada się jednak, że interwencjonizm państwa w gospodarce powinien być umiarkowany, nie za duży i nie za mały, ale adekwatny do danej sytuacji gospodarczej i społeczno-politycznej. Z tym problemem muszą sobie radzić państwa tzw. demokracji, jak również państwa totalitarne, jak Chiny, gdzie demokracji nie ma, co najwyżej można mówić o jakichś swobodach gospodarczych na dole struktury tego państwa. Duże znaczenie mają tu także wielkie korporacje, które przenikają granice wielu państw, gospodarek i kultur. To one mogą być też w dużej mierze przyczyną postępu technologicznego, gospodarczego, jak również spowolnienia gospodarczego kryzysu. Stąd też nadzór nad korporacjami i systemami finansowymi jest tak ważny z punktu widzenia państwa i życia obywateli.

Przez nadzór nad działalnością spółek rozumie się zwykle zintegrowany zbiór zewnętrznych i wewnętrznych mechanizmów kontroli, które łagodzą konflikt interesów między menedżerami a akcjonariuszami, wynikający z oddzielenia własności od kontroli². Według typologii teorii nadzoru nad działalnością spółek wyróżnia się dla perspektywy sytuacyjnej: teorię zasobową, teorię interesariuszy, agencji, teorię Stewarda. Natomiast w ramach perspektywy instytucjonalnej wyróżnia się teorię instytucjonalną i teorię hegemonii menedżerskiej. Według teorii interesariuszy zakłada się, że interesariusz to każda grupa lub jednostka, która wpływa na realizowane przez firmę cele lub podlega wpływowi tych celów³. Pojęcie to obejmuje więc

² S. Rudolf, J. Stos, P. Urbanek, *Efektywny nadzór korporacyjny*, PWE, Warszawa 2002, s. 31.

³ R.E. Freeman, *Strategic Management, A Stakeholders Approach*, Pitman, London 1984, s. 6.

pracowników, klientów, dostawców, banki, władze lokalne i agendy rządowe, partie polityczne, organizacje społeczne itp. Z kolei OECD precyzuje nadzór korporacyjny (*corporate governance*) jako sieć relacji między kadrą zarządzającą spółek a ich organami nadzorczymi, akcjonariuszami i innymi grupami zainteresowanymi działaniami spółki, *corporate governance* obejmuje również strukturę, za pośrednictwem której ustalone są cele spółki, środki realizacji tych celów oraz środki śledzenia rezultatów. Termin „nadzór korporacyjny” jest więc szerszy od stosowanego w Polsce terminu „nadzór właścicielski”, który sugeruje istnienie tylko jednej klasycznej grupy interesów, tj. właścicieli⁴. Przyjęte pojęcie „nadzór korporacyjny” jak gdyby ogranicza wpływ samych właścicieli na zarządzanie spółką, a przenosi większe akcenty na ogólną sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną, jaka ma miejsce wokół spółki.

Korporacje ponadnarodowe są przedsiębiorstwami o bardzo dużych aktywach, a ich majątek może wielokrotnie przekraczać majątek niektórych państw, zaś tempo wzrostu nawet kilkakrotnie może przekraczać tempo rozwoju państw. Wielkie korporacje najczęściej pochodzą z wielkiej triady: USA, Europy i część z Azji, szczególnie z Japonii i Chin. Korporacje posiadające duże aktywa, nowoczesne technologie, dobrą organizację przenikają do wielu państw narodowych, mając nawet pośredni wpływ na rządy tych państw przez decyzje gospodarcze i wpływ multimedialny na społeczeństwo. Są one jednak głównie od zarabiania pieniędzy, a menedżerowie korporacji rozliczani są przez akcjonariuszy głównie z pomnażania ich wkładów. Niemniej interesariusze także mogą kontrolować korporację i brać udział w zarządzaniu nią od wewnątrz, mając przedstawicieli w radach nadzorczych czy radach dyrektorów. Ponadto władze centralne i lokalne mogą wpływać od zewnątrz na korporacje poprzez prawo, zarządzenia, politykę finansową, podatkową itd. Niemniej korporacje ze względu na swoje zasoby (fizyczne, finansowe, kadrowe, technologiczne, organizacyjne) oraz możliwości mogą także wpływać na władze oraz próbować omijać przepisy, transferując np. zyski do rajów podatkowych, unikając w ten sposób płacenia podatku dochodowego w danym miejscu itd. Największe korporacje na świecie i ich obroty, zyski prezentuje tab. 5.

W tabeli jedne z największych obrotów i zysków mają korporacje związane z ropą naftową, gazem, motoryzacją, bankami i elektroniką, które są ciągle napędem dla gospodarki, poza tym na uwagę zasługuje też rosnąca pozycja chińskich korporacji.

---

⁴ S. Rudolf, *Efektywność nadzoru właścicielskiego w spółkach kapitałowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000, s. 25.

Tabela 5. Największe spółki na świecie w 2012 r. według CNN Fortune

Spółka	Obroty mld USD↓	Zysk mld USD	Spółka	Obroty mld USD	Zysk mld USD
Royal Dutch Shell	484,5	30,9	Grupa ING	150,5	6,6
Exxon Mobil	452,9	41,1	General Motors	150,3	9,2
Wal-Mart Stores	446,9	15,7	Samsung Electronics	148,9	12,1
BP	386,5	25,7	Daimler	148,1	7,9
Sinopec Grupa	375,2	9,4	General Electric	147,6	14,2
China National Petroleum	352,3	16,3	Petrobras	145,9	20,1
State Grid	259,1	5,7	Berkshire Hathaway	143,7	10,3
Szewron	245,6	26,9	AXA	142,7	6,1
Conoco Phillips	237,3	12,4	Fannie Mae	137,4	-16,9
Toyota Motor	235,4	3,6	Ford Motor	136,3	20,2
Total	231,6	17,1	Allianz	134,2	3,5
Volkswagen	221,5	21,4	Nippon Telegraph & Telefon	13,1	5,9
Japan Post Holdings	211,0	5,9	BNP Paribas	127,5	8,4
Glencore International	186,2	4,0	Hewlett-Packard	127,2	7,1
Gazprom	157,8	44,5	AT & T	126,7	3,9
E.ON	157,1	-3,1	GDF Suez	126,1	5,6
ENI	153,7	9,5	Pemex	125,3	-7,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Service CNN Fortune & Money, 20 stycznia 2013 r.

Modele nadzoru nad działalnością spółek najłatwiej omówić, prezentując różnice pomiędzy szeroko rozproszoną i w dużym stopniu indywidualną własnością w Stanach Zjednoczonych (kontrola z zewnątrz) a wysoce skoncentrowaną i typowo zinstytucjonalizowaną formą własności w Niemczech (kontrola od wewnątrz)⁵. Okazuje się, że w modelu jednopoziomowym angloamerykańskim rozumie się, że korporacja jest akcjonariuszy, a w modelach nadzoru korporacyjnego dwupoziomowych, że korporacja należy do wszystkich zainteresowanych. W ramach nadzoru korporacyjnego interesariuszami (*stakeholders*) są więc także władze państwowe centralne i lokalne. Mogą one wpływać na działalność spółki czy ponadnarodowej korporacji zarówno od wewnątrz, jak i od zewnątrz dla realizacji polityki gospodarczej państwa, utrzymania stabilności i bezpieczeństwa gospodarczego oraz zapobiegania bankructwom w ramach kryzysu itd.

6. Podsumowanie

Z przedstawionych danych wynika, że świat powoli wychodzi z kryzysu i ze spowolnienia gospodarczego w różnych obszarach. Jednak są kraje, które mają ciągłe problemy gospodarcze, mają dużo zewnętrznych długów, za mało eksportują czy

⁵ M. Jerzemowska, *Nadzór korporacyjny*, PWE, Warszawa 2002, s. 6-12.

chęć żyć głównie z usług finansowych, jak np. Cypr. Kolejna fala kryzysu, spowolnienia jest ciągle możliwa, nawet w ramach walącego się domina dłużników. Dla zachowania bezpieczeństwa finansowego potrzeba także zachowania bezpiecznych rezerw finansowych i materiałowych⁶ w światowej i krajowej gospodarce.

W gospodarce współczesnego świata dużą rolę odgrywają wielkie ponadnarodowe korporacje, przenikające wszelkie granice i mające duży wpływ na gospodarkę danego kraju. Państwo dla kontroli nad korporacjami powinno wpływać (nie za mało ani nie za dużo) na korporacje od zewnątrz, a także od wewnątrz⁷ poprzez udział przedstawicieli państwa jako udziałowców ze strony Skarbu Państwa lub jako interesariuszy (nie jako właścicieli) w radach spółki. Gospodarka rynkowa wymaga zasad i regulacji, stąd rośnie znaczenie ekonomii instytucjonalnej i nadzoru korporacyjnego dla przeciwdziałania negatywnym elementom w gospodarce rynkowej i przedsiębiorstwie. Obiegi finansowe w globalnej gospodarce muszą być transparentne i nadzorowane, ponadto spekulacje finansowe muszą być ostro ścigane. Sprawozdania finansowe w spółkach, korporacjach, przedsiębiorstwach powinny być dokładnie kontrolowane przez rady nadzorcze, rady dyrektorów czy niezależnych audytorów, ponadto także przez organy państwa. Ingerencja państwa w gospodarkę jest bardzo ważna, lecz jej zakres musi znajdować uzasadnienie w rzetelnej ocenie sytuacji gospodarczej, w zebranych i monitorowanym materiale źródłowym. Wielkie ponadnarodowe korporacje przynoszące duży procent PKB dla danego kraju, mające istotne zasoby i aktywa, muszą być w szczególny sposób kontrolowane i poddawane regulacjom instytucjonalnym państwa. Korporacje te mogą jednak mieć także wpływ na struktury państwa, polityków, urzędników i mogą też sztucznie zaniżać zyski i wykorzystywać raje podatkowe, aby nie płacić podatków. Co istotne – podatków i innych opłat koniecznych w danej sytuacji, ponieważ unikanie ich płacenia ma niestety zły wpływ ogólny na gospodarkę, podobnie jak kreowanie kolejnych długów w przedsiębiorstwach, państwie, instytucjach lokalnych i u obywateli, także nadmierne kreowanie pieniędzy bez pokrycia w instytucjach finansowych na świecie itp.

Literatura

Dane statystyczne Eurostatu i CIA USA, 15 luty 2013 (www.cia.gov World Factbook, Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>).

Freeman R.E., *Strategic Management, A Stakeholders Approach*, Pitman, London 1984.

⁶ A. Szydelko, *Rezerwy jako instrument zabezpieczenia przed ryzykiem*, [w:] *Rachunkowość w zarządzaniu ryzykiem w przedsiębiorstwie*, red. E. Nowak, PWE, Warszawa 2010, s. 103-127.

⁷ J. Wąchoł, *Rola interesariuszy w zarządzaniu spółką w czasie spowolnienia gospodarczego*, [w:] *Rola państwa w gospodarce rynkowej na progu XXI wieku*, red. S. Korenik, A. Dybała, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 102, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu we Wrocławiu, Wrocław 2010, s. 236-243.

- Jerzewska M., *Nadzór korporacyjny*, PWE, Warszawa 2002.
- Rudolf S., *Efektywność nadzoru właścicielskiego w spółkach kapitałowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2000.
- Rudolf S., Stos J., Urbanek P., *Efektywny nadzór korporacyjny*, PWE, Warszawa 2002.
- Service CNN Fortune & Money, 20 styczeń 2013, http://money.cnn.com/magazines/fortune/global500/2011/full_list/.
- Szydelko A., *Rezerwy jako instrument zabezpieczenia przed ryzykiem*, [w:] *Rachunkowość w zarządzaniu ryzykiem w przedsiębiorstwie*, red. E. Nowak, PWE, Warszawa 2010.
- Wąchoł J., *Rola interesariuszy w zarządzaniu spółką w czasie spowolnienia gospodarczego*, [w:] *Rola państwa w gospodarce rynkowej na progu XXI wieku*, red. S. Korenik, A. Dybała, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 102, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu we Wrocławiu, Wrocław 2010.
- Zachorowska A., *Ryzyko działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2006.

ECONOMIC SLOWDOWN AND PROBLEMS WITH PUBLIC DEBT IN THE WORLD IN THE LIGHT OF STATISTICAL DATA

Summary: The paper presents world's social-economic data with the correlation analysis and the role of state influencing the management of company at the time of economic slowdown and high public debt. The influence of state in economy is very important, but its range has to find grounds in a reliable assessment of economic situation, collected source as well as monitored material. The significance of corporations and corporate governance as well as the role of stakeholders (and the state) in the management of a company is stressed in the paper. The necessity of building the economic regulations to guarantee economic stability is emphasized too.

Keywords: economic slowdown, public debt, corporations.